

ORAȘELE DIN OLTENIA – ASPECTE PRIVIND DIACRONIA FENOMENULUI URBAN DIN SUD-VESTUL ROMÂNIEI PÂNĂ ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

GABRIEL CROITORU*

De-a lungul timpului, orașele din Oltenia au evoluat în mod diferit în raportare directă cu mediul de habitat uman. Condiția favorizantă a unor subunități fizico-geografice se regăsește în situația economico-socială a așezărilor urbane, în poziția lor de convergență a drumurilor care au fost urmate de schimburile comerciale sau de poziția față de hotarele statului Țara Românească (la Dunăre și la trecătorile Carpaților Meridionali).

Ansamblul de factori geografici a creat dintotdeauna condiții pentru apariția așezărilor urbane. În istoria Daciei Romane, orașele Dierna, Drobeta, Romula, Sucidava, Pelendava, Admutria¹ au fost pe locul sau în teritoriul aceluiași subunități fizico-geografice în care astăzi sunt: Orșova, Drobeta-Turnu Severin, Caracal, Corabia, Craiova și Filiași.

În epoca postromană, când fenomenele de ruralizare au cuprins întreg Imperiul Roman sub impactul migrațiilor populațiilor din „Barbarie”, regresul a fost evident și în zona fostei provincii romane, Dacia.

După mai multe secole, la începutul Evului Mediu, mai multe sate au evoluat ca structuri teritoriale distincte², în jurul unui centru care concentra activități de schimb de mărfuri.

Potrivit opiniei arheologului Ștefan Olteanu, în secolele VIII-XI, se poate vorbi despre o „etapă de plămădire a împlinirilor urbane în spațiul carpatodunărean”, atunci când „centrele-reședință ale autorităților politice locale au constituit una din căile importante prin care au luat naștere orașele medievale”, în primul rând ca așezări cu un peisaj aparte, cu particularități ce depășeau nivelul rural obișnuit³.

Presupunem că unele asemenea centre de putere locală erau dominate de acei *majores terrae* (mai marii pământului) sau „puternicii acelor locuri”, menționați în Diploma Cavalerilor Ioaniți, iar după constituirea statului Țara

* Cercetător științific III, dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Ploșor” din Craiova, al Academiei Române; e-mail: croitorugabi1975@gmail.com

¹ Dumitru Tudor, *Oltenia Romană*, Ediția a I-a, București, Editura Academiei Române, 1978, passim; Constantin Petolescu, *Scurtă istorie a Daciei Romane*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, passim.

² Cf. Ștefan Olteanu, *Societatea carpato-danubiano-pontică în secolele IV-XI. Structuri demo-economice și social-politice*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997, pp. 39-40.

³ *Ibidem*, p. 44.

Românească, intrate sub stăpânirea domnitorului. Și în acest caz, opinia, în special în cazul orașului Câmpulung Muscel, cum că orașele cele mai vechi ale Țării Românești s-ar fi întemeiat sub influența regatului maghiar, nu putea avea preponderență în balanță cu nucleele economice și demografice autohtone statornicite într-o perioadă îndelungată.

Particularitățile zonei, care se regăsesc în definirea orașului de către sociologi, așează factorul economic în dimensiunea participării locuitorilor la schimbul de produse și, în primul rând, la relația cu agricultura. În perioada de cristalizare a raporturilor feudale, producția de mărfuri destinate schimbului s-a realizat, în principal, în cadrul târgurilor și orașelor. Localitățile rurale vecine au intrat și ele în orbita economică urbană. Pe măsură ce dinamica economico-socială devenea mai consistentă, iar structurile (organismele) cu caracter prestatal se consolidau spre contururile cnezatelor și voievodatelor (asemănătoare ducatelor din Occident), s-a trecut de la prezența periodică a reprezentanților vieții economico-comerciale (negustori și meșteșugari) la nuclee stabilite sub forma piețelor și târgurilor din cadrul așezărilor rurale⁴. Treptat, sub impulsul comerțului, s-au produs mutații importante în structura așezărilor românești, acestea devenind târguri și orașe.

Ca reședință-capitală, probabilă, a celui mai întins organism politic statal menționat în *Diploma Cavalerilor Ioaniți*, Țara Severinului și teritoriul Banatului de Severin, creat în 1230, ca marcă de către regatul maghiar în ofensiva lui peste Dunăre spre statul româno-bulgar, Severinul a fost orașul-cetate, port, sediu episcopal din anul 1370 – cel mai important pentru partea de vest a statului Țara Românească. Din poziția de „poartă către Transilvania” a fost cucerit de către turci în 1524⁵. După distrugerea lui, timp de câteva secole, rosturile economice, militare și politico-administrative ale Mehedinților au fost preluate de Cerneți, așezare menționată de documentele păstrate începând cu anul 1517, ca stăpânire a boierilor Drăgoiești, apoi a Mănăstirii Govora (din 8 ianuarie 1590) și târg și tabără militară la începutul secolului al XVIII-lea⁶.

În dinamica economico-socială – potrivit academicianului Dinu C. Giurescu – apariția orașelor a fost posibilă înainte de întemeierea statului feudal Țara Românească, chiar dacă atestările documentare nu sunt mai vechi de

⁴ Mircea D. Matei, *Producția și schimbul de mărfuri în faza de cristalizare a vieții urbane din Țara Românească și Moldova (sec. XIII-XIV)*, în: SCIVA, tom, 27, 1976, nr. 3, p. 375.

⁵ Mihai Butnariu, *Monografia municipiului Drobeta Turnu Severin*, Drobeta Turnu Severin, Editura Prier, 1998, pp. 62-70; Mite Măneanu, *Repere istorice românești. Oltenia medievală și modernă*, Drobeta-Turnu Severin, Editura Radical, 1999, pp. 22-50.

⁶ *Călători străini despre Țările Române*, vol. VI, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, p. 699; vol. VIII, București, 1983, pp. 137, 155; vezi și Aurelian Sacerdoțeanu, *Satul și Mănăstirea Cerneți*, în: „Mitropolia Olteniei”, XIII, 1961, nr. 1-4, p. 50 și urm.

secolul al XIV-lea⁷. De altfel, „atestarea documentară nu constituie un indiciu al vechimii lor”, fiind determinată, de obicei, de un act al autorității publice sau de vreo relatare a unui călător⁸. În ordinea atestării documentare, cel dintâi este Slatina, punct vamal menționat în privilegiul acordat, la 20 ianuarie 1368, de către Vladislav (Vlaicu) Vodă negustorilor brașoveni⁹. Așezarea de pe Olt a evoluat de la punct de vamă spre faza de târg, dată fiind importanța ei la atingerea a două mari unități fizico-geografice, Piemontul Getic și Câmpia Română, dar și la convergența drumurilor de la nord spre sud și de la vest la est¹⁰. Cu această calitate – de târg – figurează într-un document de la domnitorul Vlad Dracul¹¹, pentru ca, mai târziu, în 1495, când Vlad Călugărul, dăruind o braniște domnească Mănăstirii Glavacioc, să amintască de faptul că la Slatina se ținea zi de târg¹².

Râmnicul Vâlcea este atestat documentar în anul 1388¹³, dar indirect este menționat ca existând și în domnia lui Dan I. În anul 1389, Mircea cel Bătrân îi spunea „orașul domniei mele numit Râmnic”¹⁴. Ulterior, la 12 aprilie 1506, un hrisov de la Radu cel Mare pomenește de o cârciumă unde se comercializa vin¹⁵; tot în acest început de secol XVI, este atestată organizarea tipic orășenească; în 1503, orașul devine reședința Episcopiei Râmnicului-Noului Severin¹⁶; în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, apăreau și negustorii de produse agricole¹⁷.

Așezarea Ocnele Mari, unde în anii trecuți s-a descoperit o importantă locuire romană, veche ca și exploatarea sării de aici, apare în domnia lui Mircea

⁷ Dinu C. Giurescu, *Țara Românească în secolele XIV și XV*, București, Editura Științifică, 1973, p. 254.

⁸ *Ibidem*.

⁹ E. Hurmuzaki, *Documente privind istoria românilor*, IV/I, București, 1911, p. 2; Gheorghe Mihai, Badea Geucă, *Istoricul orașului Slatina în documente*, vol. I 1368-1918, Slatina, Editura Casa Ciurea, 1998, pp. 21-22.

¹⁰ *Ibidem*, p. 11. Într-un hrisov domnesc din anul 1407, localitatea este calificată cu termenul de *târg* (p. 12), presupun autorii lucrării, fără a indica sursa documentară.

¹¹ DRH, B, I, p. 148.

¹² *Ibidem*, p. 416.

¹³ *Ibidem*, p. 26; vezi și Constantin Mateescu, *Memoria Râmnicului*, București, Editura Sport-Turism, 1979; Nicolae-Bănică Ologu, *Veacul de aur al Râmnicului*, Râmnicu Vâlcea, Editura Oscar Print, 2000, p. 27; Corneliu Tamaș, *Istoria orașului Râmnicu Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Editura Antim Ivireanul, 1994; Idem, *Istoria municipiului Râmnicu Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 2006, pp. 56-67.

¹⁴ DRH, B, I, p. 28.

¹⁵ DIR, B, veac XVI, vol. I, p. 36.

¹⁶ Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2004, p. 93.

¹⁷ Ștefan Ștefănescu, *Cercetări cu privire la geneza orașelor din Țara Românească*, în: „Studii”, 1963, nr. 6, p. 1279; Aurelian Sacerdoțeanu, *Originea și condițiile social-economice ale dezvoltării vechiului oraș Râmnicu-Vâlcea*, în: „Buridava”, 1972, p. 37; *Dicționarul istoric al localităților din județul Vâlcea*, I, *Orașele*, Craiova, Editura Sitech, 2009, p. 17 și urm.

cel Bătrân, între anii 1402-1418¹⁸. În perioada care urmează, intensă activitate de extracție a sării a determinat dezvoltarea așezării spre trăsăturile unui oraș în care s-au emis documente de cancelarie și s-au înmulțit activitățile meșteșugărești, fapt pentru care oamenii locului posedau case și locuri de casă, vii și pivnițe¹⁹.

În aceeași zonă a Olteniei, „a muntelui”, a apărut în documente, în 1406, așezarea de pe Jiul Superior, ce va purta numele acestui râu. La 23 noiembrie 1406, domnitorul Mircea cel Bătrân dădea Mănăstirii Tismana drepturi privind pescuitul în râul Tismana și păscutul vitelor din sat până în munte. Cu acest prilej, hrisovul îl menționează pe boierul hotarnic Brata (Bratu), fost județ al Jiului²⁰. Mai multe opinii au fost exprimate despre reședința-centrul administrativ al acestui județ Jiul, presupunându-se a fi fost la Târgu Jiu, Filiași și, abia după 1475, la Craiova. Ioan C. Filitti și Sică Georgescu, istorici din perioada interbelică, au considerat că acest „sudiți” (sudeț) al Jiului, din 1406, „va fi fost cârmuitorul județului Jaleș, cu reședința, probabil, la Jilscogo târg” (Târgu Jiu)²¹. Într-un alt document, din 24 martie 1426, hrisov de la domnitorul Dan al II-lea, dat Mănăstirii Tismana, se menționează așezarea Târgu Jiului, unde urma ca cea din urmă să stăpânească morile făcute de popa Agaton pe locul dăruit de boierii Stanciu și Miclăuș²². Noul nume este o expresie în spiritul limbii române, în care așezarea cu atributul de *târg* nu presupune o poziționare pe Jiu, ci o personalizare a posesivului: târgul-centrul administrativ al județului Jiului, adică Târgu Jiului.

Cele două documente apropiate ca datare identifică două nume, atât pe cel al județului de pe apa Jiului (singurul la începutul secolului al XV-lea, căci pentru ce va fi mai târziu Jiul de Jos = Doljiul, atunci era Județul de Baltă), cât și pe cel al reședinței lui, o așezare distinctă nu numai prin funcția ei administrativă, dar și prin calitatea ei de principal centru negustoresc²³. Celor două funcții, administrativă și comercială, li se va adăuga cea de punct de vamă pe drumul către Transilvania, consemnată pentru prima dată de un document din 3 aprilie 1480²⁴, prin care domnitorul Basarab cel Tânăr a întărit drepturi de

¹⁸ DRH, B, I, p. 62; vezi și Corneliu Tamaș, *Ocele Mari*, Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 1995.

¹⁹ În *Dicționarul istoric al localităților din județul Vâlcea*, I, *Orașele*, p. 256, se precizează că Ocele Mari, cu rangul de târg încă din timpul lui Mircea cel Bătrân, a trecut în rândul orașelor abia în secolul trecut.

²⁰ Vasile Marinoiu, Dan Neguleasa, *Târgu-Jiu. Istorie în documente. Album*, Târgu Jiu, Editura Măiastra, 2006, doc. 1; vezi și Sică Georgescu, *Craiova – Schiță istorică*, în: „Brazda”, Craiova, an X, 1932, nr. 6, p. 38.

²¹ I. C. Filitti, *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române*, București, 1935, p. 18.

²² DRH, B, I, p. 124.

²³ Dinică Ciobotea, *Despre vechimea orașului Târgu Jiu înainte de anul 1406*, în vol. „Târgu Jiu 600”, Târgu Jiu, Editura Măiastra, 2007, pp. 9-10.

²⁴ V. Marinoiu, Dan Neguleasa, *op. cit.*, doc. 3.

prescut, de pășunat, de vânat și de vamă Mănăstirii Tismana, așa cum făcuseră și domnitorii din epocile anterioare. Pentru conducătorii statului Țara Românească, vama de la Jiu era concepută în raportare cu cea de la Calafat, amândouă puse însă sub autoritatea Mănăstirii Tismana, fiind la capetele unui traiect de drum, la nord, lângă Pasul Vâlcanului, la sud, lângă Dunăre la Vadul Diiului. La sfârșitul secolului al XV-lea și începutul celui următor, așezarea Târgu Jiului a intrat în stăpânirea marilor boieri Buzești, care au stăpânit-o până în vremea domniei lui Mircea Ciobanul, când deja aici se făcuse „bazar”²⁵. Denumirea de *târg* se întâlnește și într-un document din 30 iunie 1546. După formarea pieței permanente, a bazarului, documentele menționează și apariția dregătorilor care se îndeletniceau cu problemele administrative. În anul 1591, este menționat un „Dumitru, pârcălabul din Târgul Jiu”, un personaj cu funcție de conducere a orașelor în acea vreme. Stadiul de *oraș* a fost consemnat în anul 1597²⁶.

Localitatea Craiova apare în anul 1475 (1 iunie) într-un hrisov de la Laiotă Basarab (1473-1474, 1474, 1475-1476, 1476-1477), atunci când domnitorul a întărit actul său și cu mărturia mai multor boieri, printre care și Neagoe de la Craiova – OT KPAJIEBA²⁷. La scurtă vreme, în ziua de 15 iulie 1475, Neagoe de la Craiova apare și în documentul de confirmare a daniilor Coziei, emis de către Laiotă Basarab în cea de-a treia sa domnie. Apoi, o danie din 1501, făcută de către fiii lui Neagoe către Mănăstirea Sf. Pavel de la Muntele Athos, pomenește alte personaje dinainte de Neagoe, pe Barbu și Vâlcsan, Vlada și Marina. Cele trei documente au consemnat un neam de mari boieri cu mai mulți membri marcanți în societate. Ei, cu siguranță, au fost într-o epocă anterioară. În acest sens, există chiar o atestare epigrafică datată la mijlocul secolului al XV-lea, potrivit căreia Craioveștii au pus – în amintirea lui Vladislav al II-lea, fiul lui Dan al II-lea, care a domnit între 1447-1456 – o piatră de mormânt la Mănăstirea Dealu, drept recunoștință pentru că „i-a făcut vlasteli”²⁸. Această piatră funerară atestă, la rândul ei, nu numai accesul la dregătoria al boierilor care stăpâneau moșia Craiova, sau prezența lor în preajma domniei cu cel puțin un sfert de veac înainte de 1475, ci și existența Craiovei ca centru important al zonei cu mult înainte, reprezentând pe boierii care – potrivit *Letopiseșului Cantacuzinesc* – erau „banoveții” Basarabi, cu scaunul la Severin, Strehai și Craiova. De aceea, se poate spune că documentul de la 1 iunie 1475 nu constituie actul de naștere al Craiovei medievale ci, mai degrabă, actul prin care se dovedește că această așezare era în rândul localităților binecunoscute din Țara Românească²⁹.

De altfel, începând cu secolul al XIX-lea și până astăzi, s-au emis mai

²⁵ DIR, B, veac XVII, vol. I, p. 133.

²⁶ D. Ciobotea, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 15.

²⁷ DRH, B, I, p. 245.

²⁸ *Istoria Craiovei*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1977, p. 15 și urm.; *Marea carte a Craiovei*, Craiova, Editura Sitech, 2007, pp. 142-143.

²⁹ *Ibidem*, p. 15.

multe ipoteze privind vechimea fondării Craiovei. Prima, o teză specifică istoriografiei romantice, îl considera întemeietor al Craiovei pe Ioniță Caloian sau Ioan Asan al II-lea, ori pe un conducător cuman. În zilele noastre, se identifică cneazul Ioan din 1247 ca un ipotetic prim personaj³⁰, părtaș și partener în actul întemeierii statului Țara Românească (1290). Lucrarea cartografică *Codex Latinus Parisiamus*, întocmită în preajma bătăliei de la Nicopole (1396) pentru o mare parte a Sud-Estului Europei, fixează numai două repere fizico-geografice deosebite, Carpații Meridionali și Dunărea, sau ceea ce noi numim astăzi provinciile Banat, Oltenia, Muntenia și Dobrogea, dar și orașele, prin niște reprezentări simbol semnificative. Printre ele (Severin, Sucidava, Râmnicu Vâlcea) apare și o cetate cu incintă ovală și șase turnuri, situată în dreptul unui pod, cu indicația *ponte de zicho*, adică podul de peste Jiu³¹. Cu certitudine, Craiova, din poziția cheie dată de condițiile naturale între mai multe sate medievale, a devenit un centru politico-administrativ central, unde marii boieri Craiovești au dominat satele de pe o întinsă rază în jurul Băniei. Odată cu pierderea poziției boierilor Craiovești în influențarea vieții politice a Țării Românești, după 1535, și confiscarea moșiei Craiovei de către domnii care consideraseră pe unii Craiovești ca „hicleni”³², localitatea s-a deschis și altor factori economici și culturali din zonă. După 1550, târgul Craiovei și-a constituit bazarul, piața permanentă. La 25 mai 1582, într-un document în care se consemna că fiul lui Hamza fost mare ban „au strigat în trei târguri” ale Craiovei pentru a-și găsi cumpărători pentru ocina lor din Bohani, este surprinsă Craiova în calitatea de mare centru economic al unui întins complex de așezări rurale din jurul ei. După două luni, întărirea actului de vânzare-cumpărare a ocinei din Bohani s-a făcut în „orașul Craiova”. Așadar, Craiova, așezare boierească străveche, în anul 1582 este atestată documentar cu atributul de *oraș*³³. La scurtă vreme, în 1596, a ajuns să fie apreciată ca „oraș mare, împoporat și plin de tot belșugul”³⁴, adică un oraș cu mulți locuitori, întins ca vatră de locuire și cu o piață bogată.

O altă așezare a cărei moșie era stăpânită de boieri, anume Târgu Gilortului, atestată la 1480 ca sat vechi al lui Ticuci, poate fi cea care cândva fusese reședința județului Gilort, deci proprietate domnească, și, după dispariția

³⁰ Dan Pleșia, *Cneazul Ioan (1247) și urmașii săi: O ipoteză (dar poate) și o explicație*, în: „Arhiva Genealogică”, II (VII), Iași, 1995, nr. 3-4, pp. 133-137; Șerban Papacostea, *România în secolul al XIII-lea. Între cruciadă și Imperiul mongol*, București, Editura Enciclopedică, 1993, p. 80.

³¹ Ion Dumitru-Snagov, *Țările Române în secolul al XIV-lea: Codex Latinus Parisiamus*, București, Editura Cartea Românească, 1979, p. 201.

³² Ștefan Ștefănescu, *Bănia în Țara Românească*, Craiova, Editura Alma, 2009, passim; vezi și Constantin Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova. a. 1324-1881*, vol. I *Secolele XIV-XVI*, București, Editura Enciclopedică, 2001, p. 198 și urm.

³³ DIR, B, veac XVI, V, p. 56.

³⁴ Dan Simonescu, *Cronica lui Baltasar despre Mihai Viteazul în raport cu cronicile interne contemporane*, în: SMIM, III, 1959, pp. 69, 75.

acestei unități administrative, a fost dăruită (în 1484) în întregime boierilor Bengești³⁵. Printr-o asemenea explicație, asemănătoare cu cea prin care am fixat vechimea Târgu-Jiului și a orașului Râmnicu-Vâlcea putem lămuri atât numele acestei așezări, cât și evoluția stăpânirii pământului de aici. În 1484, ea este denumită Târgu Gilortului, ceea ce presupune că era un centru de comercializare pentru produsele agricole și meșteșugărești din această parte a Olteniei, în una din etapele de drum dintre munte și câmpie. Înclinăm să credem că relația (funcția) administrativă a așezării a cumpănit tot atât de mult în atributul de târg, cât și rosturile ei în derularea schimburilor de produse. Numai poziția localității în zonă, tot mai ștearsă într-o epocă ulterioară, l-a determinat pe istoricul ieșean Laurențiu Rădvan să considere că: „Târgul care funcționa aici nu a depășit niciodată faza de loc de schimb periodic”³⁶.

O așezare care se încadrează în termenul de *târg*, ca loc de schimb cu periodicitate recunoscută, a fost Tismana. Un document din 1535³⁷ menționează disputa dintre mănăstirile Tismana și Bistrița pentru acest târg, dar în care apare de două ori Tismana cu atributul de oraș, aluzie la faptul că aici era o așezare deosebită cu loc pentru negustorie.

O altă așezare, atestată documentar în 1526 sau 1538, Caracalul, pe moșia Craioveștilor, a evoluat ca centru-pivot al Câmpiei Romanașilor, iar în timpul domniei lui Mihai Viteazul a devenit târg și reședință temporară („scaun”) domnească³⁸. Caracalul a fost întemeiat ca oraș din poziția de centru economic și comercial al domeniului lui Mihai Viteazul, complex teritorial de peste 80.000 de ha, cu marginea sudică pe Dunăre³⁹.

Multe așezări din Oltenia, deosebite de majoritatea satelor prin atribuirea unei funcții aparte, au fost punctele de vamă, la Dunăre, la trecătorile și pasurile peste Carpații Meridionali, la vadurile de peste râurile mari, Olt și Jiu⁴⁰. Dintre acestea enumerăm: Vadul Cumanilor (= Vadul Diului = Calafat), Vadul Bistrețului (an 1419), Grojdibod, Căineni, Turnu Roșu (vama de la Genune, 1415), Vâlcan (pe valea Jiului), vama Craiovei (pe Jiu, la Teasc-Secui), vama de la Runcu sau Craiova, Râmnicu Vâlcea, Târgu Jiu, Strehaia, Slatina, Jitianul și Tântăreni.

³⁵ DRH, B, I, p. 275. Despre poziția boierului Ticuci, stăpân împreună cu frații săi peste 26 de sate, vezi Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, pp. 130, 243. Despre atestarea județului Gilort cam în același timp, în 1483 (?), 1502 și 1516, vezi Nicolae Băbălău, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *Din istoria instituțiilor Administrative ale județului Dolj*, Craiova, Editura Sitech, 2004, p. 21.

³⁶ Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țara Românească*, p. 100.

³⁷ DIR, B, Vveac XVI, II, p. 171.

³⁸ DRH, B, XI, pp. 117, 361.

³⁹ Ion Donat, *Domeniul domnesc în Țara Românească – sec. XIV-XVI*, ediție îngrijită de Gheorghe Lazăr, București, Editura Enciclopedică, 1996, pp. 201-202; Dana-Roxana Dincă, Vera Grigorescu, Sabin Popovici, *Monografia municipiului Caracal*, Caracal, Editura Tiparg, 2007, p. 12.

⁴⁰ Dinică Ciobotea, Ileana Cioarec, *Vămile din Oltenia*, în: „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr. 23, București, Editura Academiei Române, 2009, p. 47 și urm.

Numărul mare al așezărilor din Oltenia, care încă din epoca *Genezelor* s-au impus ca centre de convergență regională sau zonală, economice sau ca centre administrativ-politice, nu a creat o rețea de orașe mari. În evoluția lor, progresivă pentru unele, oscilantă pentru altele, s-au înregistrat stadiile de *sat*, *târg*, *schelă*, *oraș*. Cu o singură excepție, a Severinului ocupat și distrus de otomani, în istoria celorlalte așezări cu caracter urban au avut rol hotărâtor atât condițiile economico-demografice, cât și cele administrativ-religioase, politice și militare. De aceea, etapele surprinse de noi în evoluția lor (vechimea, atestarea documentară a localității, menționarea atributelor de târg și oraș, consemnarea pazarului și a altor instituții specifice administrației din orașe etc.) sunt tot atâtea expresii ale dinamicii structurilor economice, sociale și politice în județele de peste Olt sau de la vest de Olt. Decalajele de timp între momentul atestării documentare a localităților și începuturile lor, precum și consemnarea atributelor de târg și oraș sunt evidente din moment ce administrația medievală, în deplinătatea ei domnească, nu întotdeauna era preocupată cu înscrierea lor. Numai după ce așezările cu funcții diverse, așezate pe moșii particulare sau mănăstirești, au trecut în stăpânirea domnitorilor, abia atunci statutul lor juridic a descătușat forțele meșteșugărești și neguțătorești, adăugându-le în interesul domniei, funcții noi (vezi cazul Craiovei, Caracalului, Târgu Jiului ș.a.). În consecință, în secolul al XVI-lea, în zona Olteniei, multe așezări și-au câștigat statutul de *târg* și *oraș*. Ele, ca și schelele sau vadurile, se regăsesc în numărul mare de orașe consemnat de Franco Sivori, în 1581, pentru întreaga Țară Românească: „21 de târguri mari negustorești” (*terra grossa de mercato*)⁴¹.

Numărul mare de așezări cu caracter urban în Oltenia indică și gradul urbanizării din această regiune. Înmulțirea funcțiilor respectivelor așezări, concomitent cu diversificarea structurilor statului feudal, au implicat categorii de oameni tot mai diferite. Rolurile sociale s-au diversificat, oamenii satelor rămânând lucrători ai pământului, în timp ce orașenii s-au orientat spre meșteșuguri, iar între aceste două lumi ale producerii de bunuri s-au așezat, ca intermediari, negustorii. În acest mod, orașele deveneau locul cel mai important în ansamblul economic, acolo unde populația locală desfăcea produsele meșteșugărești și își promova negustorii spre relațiile comerciale internaționale. Funcția orașului, de centru comercial-meșteșugăresc, a fost strâns legată de drumurile din zonă și de ramificațiile acestora spre drumurile mari ale Europei, sau de marile târguri periodice. De asemenea, pe fondul creșterii demografice din secolul al XVII-lea, mai multe așezări rurale au prosperat spre stadiul de oraș. Specificitatea aceasta a fost remarcată de marele istoric Nicolae Iorga încă din 1925, atunci când, scriind despre geneza orașelor românești în Evul Mediu, a făcut distincția pentru „un al treilea tip, acela al târgurilor oltene”, care au evoluat „în mijlocul satelor reunite”, unde „câțiva negustori de țară” și-au

⁴¹ *Călători străini despre Țările Române*, III, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1971, p. 14.

rânduit prăvăliile „în case ca acelea țărănești”⁴².

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, când târgurile cele mai importante au devenit domnești, a fost momentul deschiderilor sociale, foarte fertil în evoluția lor către dobândirea atributului de oraș. Așezările, care până atunci fuseseră pe moșiile marilor boieri olteni, au găsit în domnitorii din neamul Craioveștilor Basarabești (Radu Șerban, Matei Basarab, Constantin Basarab Cârnul, Șerban Cantacuzino, Constantin Basarab Brâncoveanu și Ștefan Cantacuzino) rosturi administrativ-politice noi, priorități constructive și, implicit, patronaje culturale. În circumstanțele secolelor anterioare, principalele localități urbane din Oltenia au fost cunoscute cu epitetul de *târg*, *schelă*, *oraș*, derivate din înseși modalitățile istorice în care au apărut și s-au dezvoltat. Localitățile de pe Dunăre nu au ajuns la o dezvoltare urbană apreciabilă, nici măcar la nivelul celor de pe malul drept⁴³, întrucât otomanii au reușit ca, odată cu cucerirea popoarelor sud-dunărene, să impună preluarea întregului comerț de pe Dunăre pe partea lor.

În zona de contact între câmpie și piemont, dar și la întretărirea marilor drumuri dinspre nord spre sud cu cele de la vest la est, s-au impus orașele Craiova și Slatina, ca de altfel toate cele ce urmează această linie până la Râmnicu Sărat.

Alte orașe s-au dezvoltat în strânsă relație cu târgul săptămânal sau bâlciul anual. Domnitorul Radu Șerban dădea hrisov fraților Buzești, Radu clucerul și Preda mare ban, prin care le întărea stăpânirea la Târgu Jiu, „sat vechi și de moștenire”⁴⁴. Cărbuneștii din Gorj, ajunși în stadiul de târg prosper încă din secolul al XVI-lea, numit Târgul Gilortului sau al Bengăi, în primele decenii ale secolului al XVIII-lea era stăpânit de Hamza Bengescu⁴⁵. Târgul Gilortului decade, în secolul al XVII-lea, la nivelul numeroaselor târguri (sate mari) pe care le-a întâlnit Paul de Alep, în 1657: de o parte și de alta a râului Tismana, la două ore de mers de Filiași către Craiova (Coțofenii din Față), pe malul Oltețului (Balș), Segarcea, Brâncoveni, târgușorul stăpânit de ctitorii Mănăstirii Căluș (Cepturoaia) ș.a. Către sfârșitul secolului, documentele interne îl menționează cu numele de Târgul Benghii⁴⁶.

Între orașele noi, Caracalul, înființat cu privilegiul de târg de către Mihai Viteazul, a cunoscut ulterior o creștere continuă. Primul document care consemnează atributul de oraș al Caracalului este din 26 februarie 1627. Locuitorii orașului, în calitatea lor de martori pentru satul Studina, sunt numiți

⁴² N. Iorga, *Scrisori de negustori*, București, 1925, p. VI.

⁴³ Dinică Ciobotea, *Geneza orașului Caracal*, în: „Studii românețene”, Caracal, 2009, nr. 1(3).

⁴⁴ DIR, B, veac XVII, I, p. 133.

⁴⁵ DRH, B, XXI, p. 316; N. Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor*, VIII, București, 1906, p. XIII.

⁴⁶ *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (coord. Gh. Bolocan), Craiova, Editura Universitaria, vol. III (E-Î), Craiova, Editura Universitaria, 2002, s. v. (se va cita DTRO).

„negustori și orașeni: jupan Caranica, jupan Iacomii, Iuvan negustoriul, Dumitru Grecu, Stan și Căzan pârcașii, Jitea județul cu 12 pârcași...”⁴⁷. Caracalul, cu organe de conducere, precum orașele, cu biserică și curte domnească, a impresionat prin statutul său economic din centrul Câmpiei Romanișilor. Călătorul străin Deodado a notat că „pe la 1640, la târgul ce se ținea miercuria la Caracal veneau mulți negustori străini și se vindea un număr mare de vite”. La fel a consemnat în notele sale episcopul catolic Petre Bogdan Baksiș: în Caracal, „se văd vechile case ale domnului Mihai, acela care a purtat război cu sultanul, dar sunt toate ruinate în afară de biserică, acum încă în bună stare. Acest oraș este așezat într-o mică vâlcea și este înconjurat tot de câmpii și păduri. În fiecare miercuri se ține aici târg și vin mulți negustori catolici și se vinde un mare număr de vite, ca și la Craiova”. În descrierea lui Paul de Alep, din 1657, se amintește de „un târg mare numit Caracal, unde se află un mare castel zidit de Mihai Voievod, puțin înainte de a muri, și înconjurat de ziduri de lemn cuprinzând o vie întinsă și o biserică de piatră la care duce o cărare deschisă de la case”⁴⁸.

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea, Baia de Aramă ajunge la „puțină însemnare” (însemnătate)⁴⁹. Totuși, această localitate a rămas principala exploatare minieră de cupru în Evul Mediu.

Dovezi documentare confirmă faptul că arama se extrăgea de la minele existente aici încă de la începutul secolului al XVII-lea, în 1609 fiind menționat un „Milo băieșul”. Organizarea unei exploatare sistematice a aparținut lui Matei Basarab, care a și trecut mina „pe seamă domnească”⁵⁰. Producția extractivă și comercializarea aramei au continuat în timpul domniei lui Constantin Șerban, atingând cantitatea de 600-2.000 tone/an⁵¹, până în timpul lui Constantin Brâncoveanu și chiar sub ocupația austriacă, în 1719⁵².

Un târg bine plasat a fost cel de la Strehaia, acolo unde, în domnia lui Mihai Viteazul, exista una dintre cele trei mari baze de instrucție ostășească din Oltenia, dar care, în urma tulburărilor sociale de la sfârșitul domniei lui Matei Basarab, a avut multe „stricăciuni”, fapt pentru care voievodul Constantin Șerban l-a mutat la Cerneți⁵³. Cu toate acestea, în a doua jumătate a secolului

⁴⁷ Dumitru Bălașa, *Localitățile din Oltenia și bisericile lor*, în: „Mitropolia Olteniei”, Craiova, 1986, nr. 3, p. 108 și urm.

⁴⁸ *Ibidem*, pp. 112-114; *Călători străini despre Țările Române*, V, p. 22.

⁴⁹ *Magazin istoric pentru Dacia*, tom V, București, 1847, p. 72 (*Raport istoric despre starea Țării Românești 1679-1688 / Historico de Statu Valahie 1679-1688*).

⁵⁰ Nicolae Maghiar, Ștefan Olteanu, *Din istoria mineritului în România*, București, Editura Științifică, 1970, p. 156.

⁵¹ *Călători străini despre Țările Române*, VI, p. 202.

⁵² Nicolae Maghiar, Ștefan Olteanu, *op. cit.*, p. 157.

⁵³ *Târgul Strehaia*, broșură fără titlu, f.a., pp. 4-5: „Și întâmplându-se trecerea oștilor și altor răutăți pe acolo, fiind târgul în drumul oștilor, nimeni din negustori, au din alții nu mergeau la târg, ci se puși și nu avea domnia niciun venit”.

al XVII-lea, Strehaia a devenit reședință episcopală⁵⁴.

Lista târgurilor și orașelor menționate în documente sau în notele de călătorie ale străinilor cuprinde 20 de localități: Brâncoveni („târg”)⁵⁵, Baia de Aramă („minieră de aramă”)⁵⁶, Calafat (<târg>, moșia Otetelișenilor)⁵⁷, Orșova⁵⁸, Craiova⁵⁹, Slatina (cu 100 de case, peste 500 de locuitori)⁶⁰, Cepturoaia („târgușor”)⁶¹, Caracal („târg mare”, 150 de case, peste 700 de locuitori)⁶², Târgul Gilortului⁶³, Ocnele Mari („târg unde este ocnă de sare”; „târg” în 1690)⁶⁴, Râmnicu Vâlcea⁶⁵, Târgu Jiu⁶⁶, Filiași⁶⁷, Cerneți („pazar”)⁶⁸,

⁵⁴ Constantin A. Protopopescu, *Mărturii istorice despre Episcopia Strehăii la sfârșitul secolului al XV-lea și al XVIII-lea*, în: „Mitropolia Olteniei”, anul LIV, Craiova, 2002, nr. 5-8.

⁵⁵ *Călători străini despre Țările Române*, VI/I, p. 215.

⁵⁶ „Magazin istoric pentru Dacia”, V, p. 60.

⁵⁷ Vasile Petrișor, Lelius Mândroiș, *Calafat. Trepte de istorie*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1977, p. 31. Se mai numea și Vadul Diului.

⁵⁸ „Magazin istoric pentru Dacia”, V, pp. 67-68.

⁵⁹ Anastase Georgescu, *Craiova. Cercetări istorice – I – Târgul Craiovei*, Craiova, 1936, pp. 7-39; I. Popescu-Cilieni, Al. Bălințescu, *Meșteșugari și neguțători din trecutul Craiovei. Documente (1666-1865)*, București, f.e., 1957.

⁶⁰ *Călători străini despre Țările Române*, V, pp. 207-208.

⁶¹ *Ibidem*, VI/I, p. 223.

⁶² *Ibidem*, V, p. 208; VI/I, p. 220.

⁶³ Nicolae Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni către Casa de negoț sibiană Hași Pop publicate cu note genealogice asupra mai multor familii*, București, 1906, pp. XII-XIII.

⁶⁴ Principala ocnă de sare a țării, în secolul al XVII-lea, a fost cunoscută sub denumirea de Ocna de la Râmnic, Ocna Mare sau Vel Ocna. În timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, s-au mai deschis cinci saline: Telega, Slănic, Ocna Mică, Ghitoara și Teșani (cf. *Constantin Basarab Brâncoveanu*, Craiova, Editura Universitaria, 2004, p. 146). Paul de Alep a remarcat importanța ei economică chiar și pentru Imperiul Otoman: „Această ocnă este cea mai mare dintre ele și cercetată de toți negustorii din Țara Turcească să cumpere sare și să o încarce pentru Constantinopol, căci toată sarea întrebuințată în Rumelia și Constantinopol este adusă din această țară” (*Călători străini despre Țările Române*, VI, p. 188). Ca și în secolele trecute, sarea era transportată la schelele și punctele vamale de la Dunăre. Vezi și Dumitru Zaharia, *Ocnele Mari într-o scrisoare din 1690*, în: „Buridava. Studii și materiale”, 3, Râmnicu Vâlcea, 1979, p. 62.

⁶⁵ Corneliu Tamaș, *Istoria municipiului Râmnicu Vâlcea*, pp. 133-163.

⁶⁶ Al. Ștefulescu, *Istoria Târgu Jiului*, Târgu Jiu, 1906, p. 178.

⁶⁷ *Călători străini despre Țările Române*, VI/I, p. 212.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 699; N. Iorga, în *Istoria românilor în chipuri și icoane*, Craiova, 1921, p. 335, a reliefat istoria Cerneților în relație cu instituția căpitaniei de margine de aici. „Dintre capitalele (scaunele județelor) oltene de la sfârșitul veacului al XVIII-lea și începutul celui următor, Cernețiul era cel mai mic, mai sărac și mai puțin împodobit. Nu se afla nici în mijlocul unui bogat ținut de țărani mândri, n-avea legături de comerț însemnate și nici amintiri istorice glorioase nu erau legate de pământul său. Vechea așezare sătească, Cernețiul avea înaintea de epoca fanariotă care a așezat isprăvnicii, un căpitan. Acesta, pentru că era lângă hotar, deci căpitanul acesta era un «căpitan de margine» având slujitori dintre moșneni sub poruncile sale”). Vezi și Nicolae Chipurici, *Căpitania de margine de la Cerneți*, în: „Revista Arhivelor”, XXXVII, 1975, nr. 4, p. 392 și urm. Din cauza jafurilor din 1716, 1773, 1791, 1838, Cerneții nu a ajuns o așezare urbană cu adevărat.

Strehaia⁶⁹, Tismana („de fiecare parte <a malurilor râului Tismana>”, câte un târg mare ce ține de mănăstire)⁷⁰, Segarcea („târg”)⁷¹, Balș („oraș”)⁷², Coțofenii din Față („târgușor” stăpânit de un boier)⁷³, Căineni („târgușor”)⁷⁴.

Istoricii, pe baza a numeroase informații documentare, pot reține toate aceste așezări într-o hartă reconstituită a orașelor aflate în diferite faze ale evoluției. De multe ori, ei sunt influențați de patosul scrierilor istoriografice locale, care preamăresc importanța unor localități din anumite epoci trecute pentru a explica o realitate contemporană. Există și opinii contrare, minimalizante, neconcordante cu spiritul istorist. Dilemele sunt, în primul rând, legate de mărimea orașelor. Numai dacă ne raportăm la informația lăsată de negustorul italian Bartolomeo Locadello, cum că în Țara Românească, la 1641, cele mai mari orașe erau București (1.500 de case), Gherghița, Buzău, Râmnic, Focșani, Slatina, iar ca acestea ar mai fi fost „alte zece la fel”⁷⁵, ne dăm seama că cel puțin orașele Olteniei nu încap în această nominalizare și enumerare decât în partea ei finală, între cele zece nenominalizate.

Stadiul în care se aflau orașele din Oltenia în tot secolul al XVII-lea era cel semiagrar. De exemplu, în Craiova, atât în secolul al XVII-lea, cât și în cel următor, treptat, mahalalele nou înființate erau izolate între ele prin terenuri de cultură, vii și locuri virane. Activitățile comerciale și meșteșugărești au fost cele care legau mahalalele și oamenii acestora. Mahalalele vechi au apărut în teritoriul rural din jurul orașului, adică în acel loc unde se produceau bunurile necesare alimentării pieței sale. Acest teritoriu era, în cea mai mare parte, în hotarele moșiei orașului. Noile aglomerații umane, apărute succesiv și întotdeauna „la marginea orașului”, au devenit tentaculele extinderii acestuia.

Orașul Râmnic, întins inițial în „Deal”, a cuprins și părțile „din vale” (satele Ulița, Licura), peste Țigănie, Cetățuia și Priba, ajungând să atingă hotarele moșiilor satelor Bujoreni și Olteni. Într-un asemenea „târcol”, „destul de întins”, orașenii făceau agricultură și, în principal, grădinarit⁷⁶.

Orașul Slatina, așezat pe moșie domnească, se întindea până la Strehareț, Clocociov, iar pe dreapta Oltului până la Slătioara, Pârliți, Zorleasca și Turia.

⁶⁹ *Îndrumător în Arhivele Centrale*, I/I, București, 1971, p. 181.

⁷⁰ *Călători străini despre Țările Române*, VI/I, p. 196.

⁷¹ *Ibidem*, p. 221.

⁷² *Ibidem*, p. 214.

⁷³ *Ibidem*, p. 212.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*, V, p. 34. Cf. Lia Lehr, *Despre dezvoltarea economică a orașelor din Țara Românească în anii 1501-1650*, în: „Studii și referate privind istoria României”, partea I, București, 1954, p. 664; Constantin Șerban, *Le rol économique des villes roumaines aux XVII-e et XVIII-e siècle dans le context de leurs relations avec l'Europe de sud-est*, în: „Studia Balcania”, III, Sofia, 1970, p. 140.

⁷⁶ Aurelian Sacerdoțeanu, *Originea și condițiile social-economice ale dezvoltării vechiului oraș Râmnicu Vâlcea*, în: „Buridava. Studii și materiale”, Râmnicu Vâlcea, 1972, p. 41; C. Avram, D. Ciobotea, V. Joița ș.a., *Istoria comerțului în sud-vestul României*, p. 85.

Slatina, prin târgul său „de țară” (de două săptămâni, începând cu ziua de Sf. Gheorghe, 23 aprilie), a dominat până la începutul secolului al XX-lea rețeaua de târguri din localitățile învecinate, Corbu, Dobroneți, Optași, Câmpu Mare, Drăgănești, Potcoava și Stolnici⁷⁷. A asigurat, în schimb, integrarea unei zone în rețeaua marilor centre comerciale de pe Olt (Râmnicu Vâlcea, Drăgășani, Caracal) și de pe drumul vest-est, Craiova și Pitești.

Craiova, în întinderea ei inițială, cuprindea promontoriul din jurul bisericii Sf. Dumitru. La sfârșitul secolului al XVII-lea, s-a extins către nord-est, spre Maidanul Brăiloiu-Bengescu și Dealul Solomonului, spre est către Dealul Piscupiei (azi, Universitatea din Craiova). Această vatră veche a orașului „nu era numai o localitate comercială importantă, înzestrată cu un târg săptămânal, ci era o nedeie – poate cea mai însemnată, cea mai activă și cea mai lungă ca durată, cel puțin din întreaga Oltenie”. Aici avea loc, din timpuri străvechi, unul dintre cele mai mari bălciuri anuale, bălciul dintre Sfinte-Marii⁷⁸. Străzile orașului de atunci erau tronsoane ale marilor drumuri ce se intersectau aici: Ulița Mare, pe direcția nord-sud, adică al Vechiului drum al Muntelui și al Drumului Diiului; Ulița Precestei, pe direcția vest-est, unind Drumul vechi al Mehedinților cu Drumul Bucureștilor⁷⁹.

La jumătatea secolului al XVII-lea, Craiova ajunsese orașul care influența comerțul pe o rază mare, pe care istoricii au apreciat-o la nivelul regiunii unde marele ban își exercita atribuțiile administrative, politice, militare și judecătorești⁸⁰.

O hartă a frecventării de către negustori a orașului Craiova, implicit a târgului de aici, menționează, după relatările din 1640 ale misionarului Baksic, localități foarte îndepărtate, precum Constantinopolul, Ragusa și Split de pe litoralul Mării Adriatice⁸¹. Faima târgului de la Craiova l-a determinat pe domnitorul Constantin Brâncoveanu să construiască aici, sub egida Mănăstirii Hurezi, un mare han, comparabil cu caravanseraiurile de pe drumurile mari ale Balcanilor, numit ulterior Hanul Nemțesc, și o biserică domnească⁸².

Stabilirea domiciliului unor boieri din toate colțurile Olteniei în Craiova a schimbat înfățișarea și caracteristica târgului. S-a creat o clientelă permanentă care, la rândul ei, a impus ca vechiul târg din Piața Elca (= Piața Veche) să

⁷⁷ *Procesul de urbanizare în R. S. România. Zona Slatina-Olt*, sub redacția Miron Constantinescu și H. H. Stahl, București, Editura Academiei Române, 1970, p. 21.

⁷⁸ Anastase Georgescu, *Craiova. Cercetări istorice*, p. 23.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ *Istoria comerțului în sud-vestul României*, p. 85.

⁸¹ La Craiova, veneau „fel de fel de oameni din satele și pământurile vecine și negustori de tot neamul, ca să cumpere dobitoace și să le ducă la Constantinopol” (*Călători străini despre Țările Române*, V, p. 207). Vezi și Cristian Luca, *Țările Române și Veneția în secolul al XVII-lea. Din relațiile politico-diplomatice, comerciale și culturale ale Țării Românești și ale Moldovei cu Serenissima*, București, Editura Enciclopedică, 2007, pp. 236, 250.

⁸² I. Popescu-Cilieni, *Biserici craiovene dispărute*, în: „Mitropolia Olteniei”, an VII, Craiova, 1955, nr. 10-12, pp. 636-637.

devină centru comercial permanent, cu toate „felurile de negoate”. În această situație, târgul de săptămână s-a mutat spre nord-est, lângă drumul Bucureștilor, luând numele de Târgul de Afară. Spre acest punct s-a întins tentacular orașul, în secolul al XVIII-lea⁸³.

Extinderea teritorială a orașelor s-a produs concomitent cu alte două procese, unul de creștere demografică, altul legat de distincția tot mai accentuată a diferitelor categorii sociale și profesionale, între ele, pe de o parte, și între agricultori, pe de altă parte. În structura socială a orașelor se întâlnesc tot mai mulți meșteșugari, negustori, zarafi, slujitori, clerici, boieri mari și mici, grădinari și agricultori. Piața de desfacere oferită de orașele mari și înmulțirea categoriilor de slujitori domnești în orașele de reședință ale județelor au fost două motivații hotărâtoare în schimbarea domiciliului boierilor în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, de la vechile moșii (de exemplu: Glogova-Mehedinți, Zătreni, Otetelișu-Vâlcea, Poiana-Gorj, Pârșcoveni-Romanați, Argetoaia-Mehedinți ș.a.), zise de vatră, în orașele Craiova, Cerneți, Târgu Jiu, Râmnicu Vâlcea și Caracal. Toate marile neamuri de boieri din Oltenia și-au clădit case și biserici proprii în Craiova (Glogovenii, Coțofenii, Știrbeii, Otetelișenii, Obedenii, Argetoienii, Vlădăienii), făcând din acest oraș cel de-al doilea mare centru boieresc al Țării Românești, după București⁸⁴.

Evoluția, în genere, a orașelor din Oltenia, a făcut ca în secolul al XVII-lea ele să-și etaleze cu pregnanță specificul, atât ca aspect, cât și ca structură habitațională. Chiar dacă în acest secol s-au conturat străzile, piața cu pazar permanent și cu bolți, orașele semănau cu satele mari⁸⁵.

LES VILLES D'OLTÉNIE – DES ASPECTS DES APPROCHES DU PHÉNOMÈNE URBAIN EN SUD-OUEST DE LA ROUMANIE JUSQU'AU XVIII-E SIÈCLE

(Résumé)

L'évolution du phénomène urbain dans la région d'Olténie commençant dès le haut Moyen Age (8e-9e siècles) jusqu'à la fin du XVIIIe siècle a été assez bien mis en lumière dans la littérature de spécialité. Basé sur des épreuves nombreuses concernant ce

⁸³ Anastase Georgescu, *op. cit.*, p. 68; Al. Bălintescu, Ioan Popescu-Cilienii, *op. cit.*, pp. 5, 7.

⁸⁴ I. C. Filitti, *Arhondologia Țării Românești din 1829*, București, 1929, passim; Fenomenul schimbării domiciliului boierilor a fost surprins mai întâi de Petre P. Panaitescu, atunci când remarcă faptul că, până în secolul al XVI-lea, boierimea nu era legată de târguri – vezi V. Costăchel, P. P. Panaitescu, A. Cazacu, *Vița feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, Editura Științifică, 1957, p. 421.

⁸⁵ Expresia nu le aparține numai istoricilor. Într-un document din 1727, se vorbea despre Craiova, capitala Banatului, care semăna „mai mult cu un sat rău clădit decât cu un oraș” (*Călători străini despre Țările Române*, vol. IX, București, Editura Academiei Române, 1997, p. 156).

sujet, j'ai essayé de mettre en évidence, allant d'un maximum de consolidation, les principaux aspects des agglomérations urbaines, ainsi que leur évolution dans le temps, avec tous les avatars de la ville. Donc, j'ai suivi la genèse de la ville dans le sud-est ouest de la Roumanie et son évolution, assez difficile à explorer, étant donné la « richesse » documentaire visant les villes au cours de cette période.

Mots-clés: histoire urbaine, Olténie, agglomérations urbaines, évolution, spécifique régional .